

MIZERYJA (20) *sb f*

-f- (11), -z- (9).

e *jasne*, a *pochylone*, [a *jasne Volck*].

sg *N* mizeryjã (7). ◇ *G* mizeryjéj (4); -éj (1), -(e)j (3). ◇ [A mizeryjã. ◇ I mizeryjã.] ◇ *L* mizeryjéj (1). ◇ *V* mizeryjo *RejWiz* (2), mizeryjã (1) *OrzJan*. ◇ *pl N* mizeryj(e) (2). ◇ [G mizeryj. ◇ D mizeryjãm.] ◇ *A* mizeryjé (2); -é (1), -(e) (1). ◇ *L* mizeryj(a)ch (1).

Sł stp brak, *Cn s.v. nędza*, *Linde XVI w.*; *poza tym XVIII w. w innym znaczeniu*.

1. *Nieszczęście, niedola, nędza; zmartwienie, kłopot, troska; miseria Calep, Cn; afflictio Mącz; calamitas Cn [miserrima miseria – nędza, lichota, wielkie nieszczęście Mącz 224b] (15)* : a musiem iśc drogą ciałną miŕerjiéi napełnioną *MurzNT* 28v; *Afflictio*, *Smutek/ Miŕeria/ Troská/ Trapienie/ Vdręczenie. Mącz* 130b; [Mizeryiá/ ex Lat: Miseria, paupertas, egestas *Volck* Lll3].

mizeryja czyja [w tym: pron poss (2), G pron (1)] (3): wrzuciłz ie [grzeszników] w ogień niezestoią fie w miŕeriach swoich [in miseriis; w nędzách *WujBib*]. *WróbŻółt* 139/11; Co iedno zbawiciel nãsz [...] o przenaśladowaniu prawdy i tych którzy iéi łczérze nauczaia [...] powiedac ráczy/ ich miŕerie natem ſwiecie wyliczaiać *MurzNT* 46; *KlonKr* A3.

W połączeniach szeregowych (2): zá thym [grzechem *Adama*] przyſzła iáko dziedzicznym právem ná nas/ ſmierć/ boleść/ nędze/ prace/ mizerie/ i wŕytki niewczáły tego ſwiátá. *GórnDworz Y*; *Miseria – Nędza, miŕeria, Nieszczęście. Calep* 665b.

Szeregi: [»mizeryje i kłopoty«: Bo acz we wŕyſtkim ten żywot iest ſciſły y krotki/ ále w mizeriach y w kłopotiech iest bogáty y wielki. *LGranWarszZwierc* 42.

»marność i mizeryja«: iako wŕyſtek żywot nãsz nie iesth inſzą rzetzą/ iedno ſtzyrą marnoſcią y mizeriã. *LGranWarszZwierc* 42v.]

»moc diabelska i mizeryja« (1): ależ nas przez ſyna ſwego wybawi z moci dyabelskiej y z tey miŕeriej/ ktora na nas przyſzła z kazania Bożego dla grzechu Adamowego. *WróbŻółt* aa4.

»nędza, (et) mizeryja« (2): Ito nedza miŕeria Ktorą zewſąd czierpię dzyfia. *Ruſycz* [!] fię nedznyk niemoge A zawzdy mam nową trwoę. *RejKup* g4v; *Calag* 156a. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.].

[»mizeryje i uciski«: iż tá trocha życia ktorą mamy tak wielu mizeriam y wciſkom hołduie/ tak z ſtrony duſze iáko y ciáła *LGranWarszPrzew* 42.]

[*W przen*:

Zwrot: »mizeryj [czyich] skosztować«: Sam [*Jezus*] widzi prace/ kłopoty/ nędze/ ciężary nãsze/ lepiej niżli my ie widzím [...] tychże mizeryi nãſzych ſkoſztował/ áby ku nam więtsze miał wżalenie *SkarKaz* 531 (*Linde*).]

Przen (2) :

a) *Nędzna istota (o człowieku) (1)* :

Wyrażenie wykrzyknikowe: »o nędzna mizeryjo« (1): O nędzna mizerio/ o nędzna ſlepoto/ Coż nam nãsze pyeniãdze pomogły [...] Cochmy ich w wielkiey nędzy po ſwe czáły wŕytki/ Nãzbyeráli *RejWiz* 104v.

b) *O szatanie (1)* :

Wyrażenie wykrzyknikowe: »o nędzna mizeryjo« (1): to ieft Lucyper on/ Co dla pychy ná gorze był márníe pogromion [...] O nędzna mizeryo/ o pycho nádęta/ O bezecna śwawola/ á zła myłl przekłęta. *RejWiz* 169.

a. Udręka, rozpacz (1) : Przeciwno mnie/ wżyftko się [...] łpiknęło/ aby mi ciężkości zadawało/ Niebo [...] Ludzie/ Diábli [...] W takiéi miferjiéi/ gdy on nieboraczek krom wżego polepszéniá/ lezál *MurzHist* L3.

2. Ubóstwo, niedostatek; miseria *Cn* [*miseria – nędza, niedostatek Mącz* 224b] (5) : w żadnym nie naydziecie prawdziwie áni téy fzáty piérwżéy/ áni piérścieniá złotégo (*marg*) W Księstwach mizerya. (-) *OrzQuin* P4v; cierpiał [*Syn Boży*] z námi wżytki náłze nędze [...] iż [...] Bog náłz w cieie náłzym będąc/ ty mizerye cierpiał *SkarKaz* 488b.

W połączeniu szeregowym (1): Więc przyidzie zátym háńbá/ nędzá/ niedoštátek [...] Przyidzie wżywe vboštvo/ vboštvo leniwe: Przyidzie vboštvo łzywe/ vboštvo ruchliwe: Mizerya nieczyfta/ wiotchy niedoštátek *KlonWor* 34.

W przeciwstawieniu: »dobra ... mizeryje« (1): Synu/ Pamiétái żeś ty wżywocie łwoim wżiał dobra twoie/ á Łazárz także (*marg*) złé (-) miferjé [*bona ... mala*] *MurzNT Luc* 16/25.

Szereg: »nędza i mizeryja« (1): Od niedoštátku y od głodu nieplódni [*zli ludzie*]/ ktorzy gryzli ná pułfczey: łmrodliwi będąc od nędze i mizeryey. *Leop Iob* 50/3. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

[*W przen*: Nunquam aequae, ac modo paupertas mihi onus vitium est, et miserum et grave Ma z łobá co dziáláć/ Kogo łie miferia ymie trzymáć. *TerentMatKęł* S4v.]

3. Nikczemność, niegodziwość (1) :

Wyrażenie: »mizeryja ludzka« (1): Miferjá ludzká niewymownye głupiá rzecz ieft a łama łiebie zdráda *MurzNT* 10v.

4. W funkcji wykrzyknika (1) :

Wyrażenie: »o mizeryja nasza« = *o biada nam* (1): O mizeria náłzá/ iefliżéłmy ináčéy zgináć niemogli/ ieno pod przymiérzem. *OrzJan* 102.

Synonimy: **1.** nędza, nieszczęście; **a.** udręczenie; **2.** bieda, nędza, niedostatek, ubóstwo; **4.** biada.

Cf **MIZERA**